

Pedro Olalla
Ἄρκαδία
φορέας ἑλληνισμοῦ, συνιστώσα πολιτισμοῦ

Πρώτη ἔκδοση, Ἀθήνα 2012

Παραγωγή:
Τυπογραφικὸ ἔργαστήρι «Δῶμος»

Κύκλος ὁμιλιῶν «Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Δύση»
Πρόγραμμα MEGARON PLUS
Συμπαράγωγή: Ε.Μ.Ε.Ι.Σ., Κ.Ι.Κ.Π.Ε., Ὄργανισμός Μεγάλου Μουσικῆς
Ἀθηνῶν

Pedro Olalla

Άρκαδία

φορέας έλληνισμού, συνιστώσα πολιτισμοῦ

ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ἐὰν ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἔχει δεχθεῖ τίς συμβολές τῆς δημοκρατίας, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τραγωδίας ταυτίζοντάς τες μὲ τὸ ὄνομα Ἀθήνα, ἐξ ἴσου οὐσιαστικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐλληνικοῦ κληροδοτήματος ὅπως ἡ ἰδέα τῆς εὐδαιμονίας καὶ οἱ ἔννοιες τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἁρμονίας μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ φύσης, ἔχουν περάσει στὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν, ἄρρηκτα συνδεδεμένα μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ποιητικὴ εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας.

Αὕτῃ ἡ δεύτερη ὁδός, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴ διαίσθηση, στέκεται ἀπέναντι στὴν ἀθηναϊκὴ ὀρθολογικότητα, ἔχοντας μπολιάσει τὸν δυτικὸν πολιτισμὸν ἀνὰ τοὺς αἰῶνες μὲ βλαστοὺς ταπεινοφροσύνης, ἀθωότητος, χαρᾶς τῆς ζωῆς, ἀγάπης πρὸς τὴ φύση, αἴσθησης τοῦ μέτρου, ἔρωτα καὶ ποιητικῆς εὐαισθησίας.

Ὡστόσο, ἐνῶ ἡ «ἀθηναϊκὴ ὁδός» χαίρει τοῦ ἀδιαμφισβήτητου κύρους καὶ τῆς γενικῆς ἀναγνώρισης, ἡ «ἀρκαδικὴ ὁδός» διάδοσης τοῦ ἐλληνισμοῦ παραμένει ἡ μεγάλη ἄγνωστη στοὺς ἴδιους τοὺς Ἕλληνας. Γι' αὐτό, στὸ πλαίσιο αὐτοῦ τοῦ κύκλου ὁμιλιῶν μὲ θέμα «Ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Δύση», θὰ προσπαθήσω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴ στὸ γεγονός ὅτι, ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα ἕως τίς μέρες μας, τὸ ἴχνος τῆς Ἀρκαδίας δὲν ἀπουσίασε ποτὲ ἀπὸ τὸ εἰκονολόγιο τῆς Δύσης, ἐξ οὗ καὶ δικαίως μποροῦμε νὰ ἰσχυρίζομαστε ὅτι τὸ ἀρκαδικὸ στοιχεῖο δὲν ὑπῆρξε μόνον φορέας ἐλληνισμοῦ ἀλλὰ καὶ σημαντικὴ συνιστώσα τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Σήμερα, τὴν ὥρα ποὺ ἡ δημοκρατία τῆς «ἀθηναϊκῆς ὁδοῦ»

ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι στὸν κόσμον μας μιὰ πρόκληση καὶ ἕνα *desideratum*, οἱ ἀξίες καὶ οἱ στάσεις τῆς «ἀρκαδικῆς ὁδοῦ» ἐξακολουθοῦν καὶ αὐτὲς νὰ εἶναι –πέρα ἀπὸ κληρονομιά– ἐπείγουσα ἀνάγκη γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση, διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς ὁδοῦ, τῶν οἰκολογικῶν καὶ κοινωνικῶν προκλήσεων τοῦ τωρινοῦ πολιτισμοῦ μας. Γι' αὐτὸ καὶ θεώρησα ἐνδιαφέρον τὸ θέμα.

Ἐγὼ γεννήθηκα σὲ μιὰ βροχερὴ καὶ ὠκεάνεια γωνιὰ τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἐκεῖ μεγάλωσα μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας, θολὴ στὸν ὀρίζοντα τῶν βιβλίων. Ὅταν πρωτοεῖδα τὴν πραγματικὴ Ἀρκαδία, ἀναρωτήθηκα τί μὲ εἶχε ὀδηγήσει ὡς ἐκεῖ. Κατόπιν, ἐνῶ μὲ πλημμύριζαν φευγαλέες καὶ συγκινησιακὲς ἀπαντήσεις, μοῦ γεννήθηκε ἕνα νέο ἐρώτημα καὶ μιὰ πρόκληση: πλέον δὲν ἀναρωτιόμουν τί μὲ εἶχε φέρει ὡς ἐκεῖ, ἀλλὰ ὡς ποῦ θὰ μπορούσα νὰ φτάσω μὲ ἀφορμὴ ἐκείνη τὴν πρώτη συνάντησή μὲ τὴν Ἀρκαδία. Ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἀναπόληση καὶ ἐκείνη τὴν ἔρευνα γεννήθηκε πρῶτα τὸ βιβλίο *Εὐδαίμων Ἀρκαδία: ἡ σαγήνη ἑνὸς μύθου στὸν πολιτισμὸ τῆς Δύσης* καί, ἔπειτα, ἡ ἰδέα τῆς δημιουργίας ἑνὸς διεθνοῦς δικτύου γιὰ νὰ φέρομε κοντὰ στὴν πραγματικὴ Ἀρκαδία τὸν πολιτιστικὸ ἀντίκτυπο ποὺ ἔχει ἀφήσει στὸν κόσμον. Τὰ τελευταῖα χρόνια, πρὸς μεγάλη μου ἐκπληξὴ καὶ χαρὰ, ἔχω προσκληθεῖ ἐπανειλημμένως νὰ μιλήσω γιὰ αὐτὸ. Ἀνταποκρινόμενος λοιπὸν σὲ τοῦτο τὸ ἐνθαρρυντικὸ ἐνδιαφέρον, θὰ προσπαθῆσω σήμερον μὲ τὴν ὀμιλία μου νὰ συνεισφέρω στὴ βαθύτερη ἐπίγνωση καὶ στὴν καλύτερη ἀξιοποίηση, πρὸς ὄφελος ὅλων, αὐτοῦ τοῦ τεράστιου πλοῦτος πού, ἀνὰ τοὺς αἰῶνες καὶ ἀνὰ τὸν κόσμον, συνδέεται μὲ τὸ ὄνομα Ἀρκαδία.

Τί εἶναι ἄραγε αὐτὸς ὁ πλοῦτος, αὐτὸ τὸ κοινὸ κτῆμα ποὺ ἀποκαλοῦμε ἀρκαδικὴ παράδοση ἢ, τονίζοντας συνειδητὰ τὴν

έννοια τοῦ κτήματος, ἀρκαδικὸ κεκτημένο; Εἶναι, στήν οὐσία, ἓνα μακροχρόνιο δημιούργημα γύρω ἀπὸ μιὰ πολυσύνθετη εἰκόνα. Ποιά εἶναι αὐτή; Μιὰ ποιητικὴ εἰκόνα ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ δραστικὲς καὶ παραγωγικὲς συνιστώσες τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

Γιὰ περισσότερα ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνια αἱματηρῶν πολέμων, κατάφωρης ἀδικίας καὶ κατάχρησης ἐξουσίας, ποτὲ δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ μας ποιητικὲς φωνὲς ποὺ διατηροῦσαν ζωντανὸ τὸ εἰλικρινὲς κάλεσμα στήν ἀρμονία καὶ τὴν ἀπλότητα μέσα ἀπὸ μιὰ βουκολικὴ εἰκόνα. Δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ προσδιορίσει κανεὶς πότε γεννήθηκε αὐτὸ τὸ ὄνειρο, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι, με ἀρχὴ τὸ ἔργο τοῦ Λατίνου ποιητῆ Βιργίλιου, ἀπέκτησε γιὰ πάντα τὸ ὄνομα Ἄρκαδία. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, ἡ Ἄρκαδία, πέρα ἀπὸ μιὰ ἱστορικὴ καὶ σύγχρονη περιοχὴ, ἔγινε ἐπίσης –καὶ γιὰ πολλοὺς, πρωτίστως– ἓνα συνειρμικὸ ὄνομα ποὺ ἐπικράτησε στὸν πολιτισμὸ μας ὡς ἀναπόληση τῆς εἰρήνης, τῆς ἀθωότητας, τῆς ἀρμονίας, τῆς φύσης, τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς, τῆς ἐλευθερίας στὸν ἔρωτα, τῆς εὐαισθησίας, τῆς ἀπλότητας, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἐπιστροφῆς στήν οὐσία. Γιὰ τὸν οἰκουμενικὸ πολιτισμὸ, ἡ Ἄρκαδία εἶναι, ἐν τέλει, τὸ ὄραμα μιᾶς ἀπλῆς καὶ ἐφικτῆς εὐδαιμονίας, τὸ ἀμυδρὸ καὶ ὑποβλητικὸ πορτρέτο ἑνὸς τόπου ἀπ’ ὅπου ὁ ἄνθρωπος δὲν νιώθει ξεριζωμένος.

Ἀπὸ τοῦ πηγάζει, λοιπόν, αὐτὴ ἡ σφριγηλὴ εἰκόνα καὶ πῶς ἐξελίχθηκε καὶ διαιωνίστηκε συνάμα κατὰ τὸν ροῦ τῆς ἱστορίας; Ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ πιὸ ξεκάθαρο σημεῖο. Ἀναφέραμε ὅτι, ἂν ὑπῆρξε στήν Ἀρχαιότητα κάποιος ποιητὴς ὅπου στὸ ἔργο του νὰ ἀποκρυσταλλώθηκε ὀριστικὰ τὸ ὄνομα τῆς Ἄρκαδίας ὡς σύμβολο ἑνὸς ἀρχαίου κόσμου με γνήσιες ἀξίες, ἑνὸς βουκολικοῦ περιβάλλοντος κατοικημένου ἀπὸ βουνίσσιους

θεούς καθώς και ευαίσθητους και άθώους ποιμένες, ενός τερπνοῦ τόπου τὸν ὁποῖο ἀναζητοῦν ἡ νοσταλγία καὶ ὁ πόθος, αὐτὸς ὁ ποιητὴς ἦταν ὁ Βιργίλιος. Ἀσφαλῶς, ἡ σαγηνευτικὴ μίξις τῆς πραγματικῆς μετὰ τὴ μυθικὴ Ἀρκαδία καὶ ἡ παγίωση τῆς ποιητικῆς εἰκόνας ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ ἔλαβαν χώρα στὸ ἔργο τοῦ Βιργίλιου, εἰδικὰ στὰ *Βουκολικά* του· ὡστόσο, πρέπει νὰ ἀναρωτηθοῦμε: ποῖος ἦταν ὁ δρόμος ποῦ τὸν ὠδήγησε σ' αὐτὴν τὴν ἐπινόηση; Ποιὰ προγενέστερα στοιχεῖα συγκλίνουν στὴν Ἀρκαδία τοῦ Βιργίλιου;

Ἄφενός, τὰ πρῶτα ποιήματα ποὺ θεωροῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα *βουκολικά* ἔχουν ὡς κεντρικό τους μοτίβο τὸν βίαιο θάνατο ἑνὸς εὐγενοῦς βουκόλου ἀπὸ τὴ Σικελία, τὸν ὁποῖο ὁ θεὸς Πάνας εἶχε μάθει νὰ παίξει γλυκὰ τὴ φλογέρα: πρόκειται γιὰ τὸν ποιμένα Δάφνι, ποιητὴ καὶ μουσικό, τὸν χαμὸ τοῦ ὁποῖου θρήνησαν γιὰ πρώτη φορὰ οἱ ἔνθερμοι στίχοι τοῦ Φιλόξενου καὶ τοῦ Στησίχορου. Ὁ θάνατος ἑνὸς ὁμορφοῦ νέου ἀγαπητοῦ στοὺς θεοὺς ἦταν ἀπὸ παλιὰ ἐπαναλαμβανόμενο μοτίβο σὲ μύθους καὶ τελετουργικὰ ὅπου ἀναπαρίστατο συμβολικὰ ἢ ἐτήσια ἀναγέννηση τῆς φύσης: εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ Ἄδωνη, ποὺ ἀγάπησαν καὶ διεκδίκησαν ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἡ Περσεφόνη· τοῦ Ἄτη, τοῦ εὐνούχου νεαροῦ ἀπὸ τὴ Φρυγία ποὺ ἀγάπησε ἡ Κυβέλη· ἢ τοῦ ἴδιου του Ὀρφέα, ποιητῆ καὶ μουσικοῦ ποῦ, σὲ μιὰ ἥρωικὴ προσπάθεια, ἀντιμετωπίζει μετὰ τὴν τέχνη του τὸν θάνατο. Ὅλοι αὐτοί, λατρεμένοι ὡς πραγματικοὶ θεοί, συνέβαλαν στὴ διάπλαση τῆς ἀρκαδικῆς εἰκόνας τοῦ ποιμένα ποιητῆ, τὴν ὁποία ἐνσαρκώνει στὸ ἄρτιο ὁ ἄμοιρος Σικελὸς βοσκὸς Δάφνις.

Ἄφετέρου, ποιμένας ποιητὴς ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἡσίοδος, στὸν ὁποῖο οἱ θεοὶ τῶν ὁρέων ἔμαθαν νὰ τραγουδάει ἀλήθειες ὅταν ἔβροσκε στὶς πλαγιές τοῦ Ἐλικώνα. Ὁ Ἡσίοδος διδάχτηκε ἀπὸ

τις Μοῦσες ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι τὸ μονοπάτι πὺ ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους στὴ μόνη ἐφικτὴ εὐδαιμονία πάνω στὴ γῆ. Ἡ δικαιοσύνη: αὐτὴ ἡ παράξενη δύναμη πὺ προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς ἀνισότητος: αὐτὴ ἡ βία πὺ πρέπει νὰ ἀσκεῖ κανεὶς στὸν ἑαυτὸ του ὥστε νὰ ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τὴν ἀλήθεια δίνοντας στὸν καθένα ὅ,τι τοῦ ἀξίζει. Περιγράφοντας μὲ ἀρκαδικὰ γνωρίσματα τοὺς χρόνους ὅταν ἡ Δικαιοσύνη δὲν εἶχε ἐγκαταλείψει ἀκόμα τοὺς ἀνθρώπους, ὁ Ἡσίοδος εὐνοεῖ τὴ μελλοντικὴ συγχώνευση τοῦ πανάρχαιου μύθου τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς μὲ τὴν ποιητικὴ εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας. Σὲ τοῦτο τὸ σμίξιμο θὰ συμβάλουν ἀργότερα οἱ Νόμοι καὶ τὸ Συμπόσιο τοῦ Πλάτωνα καὶ τὰ Φαινόμενα τοῦ Ἄρατου.

Πρὶν ἀπὸ τὸν Βιργίλιο, τὸ βουκολικὸ ἄσμα ἀποκρυσταλλώνεται κυρίως στὰ *Εἰδύλλια* τοῦ Θεόκριτου, μιὰ μικρὴ συλλογὴ σύντομων ποιημάτων, στὰ ὁποῖα δὲν παρουσιάζονται παρὰ μόνο οἱ συνομιλίες κάποιων βοσκῶν πὺ ζοῦν σὲ ἕνα εὐχάριστο τοπίο, ἐκτρέφουν μὲ στοργὴ τὰ ζωντανά τους, παίζουν φλογέρα, καὶ κοιμοῦνται καὶ ἀγαπιοῦνται πάνω στὰ χόρτα. Τίποτα ἄλλο. Τὸ θέμα τοῦ ἔργου ἦταν ταπεινό, ἀλλὰ ὁ Θεόκριτος, γιὰ νὰ ὑμνήσει τοὺς βοσκούς του, τόλμησε νὰ διαλέξει τὸ ἀνώτερο καὶ πιὸ ἐπικὸ μέτρο τῆς λογοτεχνίας, τὸ δακτυλικὸ ἐξάμετρο, τὸ μέτρο πὺ εἶχε καθιερώσει τὸν Ὅμηρο. Τὸ εὐρημά του ἀπεδείχθη εὐφύες, καὶ τὰ σύντομα ποιήματά του χάραξαν γιὰ πάντα τὸ τοπίο τῆς ἀθωότητος, τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἑναρμονισμένης μὲ τὴ φύση ζωῆς, παρόλο πὺ στοὺς στίχους του αὐτὸς ὁ τόπος δὲν λέγεται ἀκόμα Ἀρκαδία. Στὸς αἰῶνες πὺ ἀκολούθησαν, ὁ Μόσχος καὶ ὁ Βίων συνέχισαν νὰ ἐνσαρκώνουν τὴ μορφὴ τοῦ ποιμένα ποιητῆ.

Όλη αυτή η παράδοση φτάνει στον νεαρό Βιργίλιο από την Ελλάδα, συνδεδεμένη με την εικόνα της Άρκαδίας που εκπορευόταν από τις ιστορικές πληροφορίες για την άπώτατη ίδρυση της Ρώμης πάνω στους λόφους του Παλλάντιου και της Σατουρνίας. Μέσω των αρχαίων Πελασγών, του Οϊνωτρου, του Εύανδρου, του Αινεία, του Άσκάνιου και του ίδιου του Ρωμύλου, η Ρώμη είχε στις απαρχές της πολλές άρκαδικές ρίζες. Έτσι λοιπόν, για τους Λατίνους της εποχής του Βιργίλιου, η Άρκαδία ήταν η γη των απαρχών, των προγόνων και των οικιστών, γη όρεινη και από τη θάλασσα μακρινή, γη με ανθρώπους εύσεβεις και ταπεινούς πλάι στους θεούς της άγριας φύσης, με ανθρώπους φιλόξενους, ποιμένες, λάτρεις της μουσικής και της άπλης ζωής, μακάριους και κοντινούς στην εποχή του Κρόνου. Η γη όπου ή φωνή των χρησμών είχε υποδείξει τους πιο εύδαιμονες και ταπεινούς ανθρώπους.

Με όλα αυτά τα στοιχεία, ο Βιργίλιος δημιουργεί τα βουκολικά του, δίνοντας σε τοῦτο τὸ κληροδοτημένο από την Ελλάδα πνευματικό τοπίο τὸ όριστικό ὄνομα Άρκαδία. Ὁ ποιητὴς εἶναι τότε εἴκοσι ὀκτὼ χρονῶν, ἔχει δεῖ χιλιάδες Ρωμαίους νὰ πεθαίνουν σὲ δύο ἐμφύλιους πολέμους καὶ ἀναγκάστηκε νὰ βρεῖ καταφύγιο ἀπέναντι σὲ κύμα βασιανιστηρίων, καταγγελιῶν, θήρας ἀμοιβῶν, φόνων καὶ ἐκτελέσεων πὸν προκάλεσαν οἱ ἀντίπαλες πολιτικὲς φατρίες τῆς Ρώμης. Παρασυρμένος ἀπὸ τὸν σπαραγμὸ καὶ τὴ νοσταλγία, ὁ Βιργίλιος μοχθεῖ γιὰ νὰ ἐπιτύχει ἓνα ἔργο, προϊόν τοῦ καιροῦ του: σὲ αὐτό, συμπαραστέκεται σὸν ἀνθρώπινο πόνον, ἀνατρέχει μὲ εἰλικρίνεια σὸν ἥρεμους τόπους τῆς παιδικῆς του ἡλικίας καὶ ἐκφράζει μὲ αὐθεντικὸτητα αὐτὸ πὸν πραγματικὰ ἐπιθυμεῖ. Δὲν δραπετεύει ἀπὸ τὴν

όδυνηρή πραγματικότητα, αλλά άπαντᾶ στην ανάγκη νά αναπολήσει ἕναν κόσμο όπου θά ἦταν ἐφικτή ἡ εἰρήνη καί ἡ ὁμορφιά. Μὲ τὰ *Βουκολικά* τοῦ Βιργίλιου, ἡ εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας τονίζει τὰ ἀντιμιλιταριστικά χαρακτηριστικά της καί τὸ ἀνοικοδομητικό της πνεῦμα.

Ἡ λατινική ἐρωτική ποίηση, πού τότε ξεκινοῦσε ἀκολουθώντας τὰ πρότυπα τῆς ἐλληνικῆς ἐλεγείας, υἱοθέτησε τὴν εἰκόνα τοῦ ποιμένα ποιητῆ, ὁ ὁποῖος, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Πάνας, ἀναστενάξει ἀνάμεσα στὰ ἄνισα καλάμια μπροστὰ στὴν ὀριστικά χαμένη Νύμφη. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ποιητὲς ὅπως ὁ Τίβουλλος, ὁ Προπέρτιος ἢ ὁ ἀείμνηστος Ὀβίδιος καταφέρνουν νά ἐνισχύσουν, στὴν εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας, τὸ γνῶρισμα τοῦ ἔρωτα, παρομοιάζοντας τοὺς καρπούς του μὲ τὰ αὐθόρητα καί πλουσιοπάροχα δῶρα τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς.

Καθὼς αὐτὴ ἡ πολυσύνθετη εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας ἀποκρυσταλλώνεται, νέοι ποιητὲς τὴν ἀξιοποιοῦν δίνοντας ἔμφαση σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικά της. Ἔτσι, ὁ Καλπούρνιος ὁ Σικελός, μιμητὴς τοῦ Βιργίλιου καί τοῦ Θεόκριτου, συνθέτει τὶς Ἐκλογές του ὠθούμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία μιᾶς πολιτικῆς καί ἠθικῆς ἀνόρθωσης, ἐνῶ ὁ Νεμεσιανὸς συνθέτει τὶς δικές του ἐκθειάζοντας ἐκ νέου τὴ δύναμη τοῦ Ἔρωτα. Στὶς ἀρχές τοῦ 3ου μ.Χ. αἰώνα, ἕνας σχεδὸν ἄγνωστος συγγραφέας ὀνόματι Λόγγος συγκεντρώνει σὲ μιὰ καινοτόμα ἀφήγηση ὅλα τὰ στοιχεῖα πού, μέχρι τότε, συναπάρτιζαν τοῦτο τὸν ποιητικὸ χῶρο, πού ἔμελλε νά ὀνομάζεται μελλοντικὰ Ἀρκαδία. Τὸ μυθιστόρημά του *Δάφνις καί Χλόη* εἶναι ἡ ἀφήγηση τῆς εὐτυχίας πού ὁ Ἔρωτας καί ἡ Φύση σχεδιάζουν γιὰ δυὸ ἀθῶους βοσκούς. Περισσότερα ἀπὸ χίλια χρόνια ἀργότερα, αὐτὸ τὸ ἔργο θά προσφέρει πλούσια ἔμπνευση στοὺς δημιουργοὺς τῆς Ἀναγέννησης.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, σὲ αὐτοὺς τοὺς καιροὺς τῆς ὄψιμης Ἀρχαιότητας, ὅλα τὰ ἀπόμερα μέρη τοῦ ἡ θεότητα προόριζε γιὰ τοὺς δίκαιους –τὰ Ἠλύσια Πεδία, ὁ Ἀσφόδελος Λειμών, ἡ Νῆσος Λεύκη ἢ οἱ Νῆσοι τῶν Μακάρων– περιγράφονται ὅλο καὶ πιὸ συχνὰ μὲ τὴν ἀφθονία καὶ τὴ γλυκύτητα τῶν ἡμερῶν τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς. Ἡ βαθμιαία ἐξομοίωση τούτων τῶν τόπων μὲ τὸν βιβλικὸ Παράδεισο εὐνοεῖ τὴ διεσδυσση τῆς εἰκόνας τῆς Ἀρκαδίας στὸ νέο χριστιανικὸ εἰκονολόγιο, συνδεδεμένη μὲ τὶς περιγραφές τῆς Ἐδέμ.

Πολλοὶ χριστιανοὶ ποιητὲς τῶν πρώτων χρόνων διαιώνισαν τὰ κλασικὰ μοτίβα μέσα ἀπὸ τὴ λογοτεχνία τῆς νέας θρησκείας, καὶ ὀρισμένοι, ὅπως ὁ Πομπώνιος καὶ ὁ Ἐνδελέχιος, ὑπερασπίστηκαν τὴν πίστη τους μὲ ἓνα βουκολικὸ ποίημα. Τὸ μοτίβο τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς, μὲ τὰ ἀρκαδικὰ του γνωρίσματα, ἐπιβίωσε στὸν μεσαίωνα χάρις στὴν εἰκόνα τοῦ καθιέρωσε ὁ Ὀβίδιος –ἔτσι τὸ διαπιστώνουμε στὸν ποιητὴ Νάσο, στὸν πρῶμο οὐμανιστὴ Ἀλαῖν τῆς Αἰλῆς ἢ στὸν τροβαδοῦρο Ζὰν ντὲ Μέν–, ἀλλὰ ἄσκησε ἐπίσης τὴν ἐπιρροή του μὲ πιὸ ἐλεύθερο τρόπο στὸ λογοτεχνικὸ μοτίβο τοῦ *τερπνοῦ τόπου*, τοῦ λεγόμενου *locus amoenus*: μιὰ εἰκόνα τῆς ὁμορφῆς, ἀρμονικῆς φύσης, τῆς διαποτισμένης ἀπὸ θεϊκὸ χαρακτῆρα καὶ τῆς προσφερόμενης ὡς πλαίσιο γιὰ ἔρωτα καὶ εὐτυχία.

Ὁ μέγας ποιητὴς Δάντης, ὁ ὁποῖος περιέγραψε τὸν Παράδεισό του μὲ χαρακτηριστικὰ τῆς Χρυσῆς Ἐποχῆς, ἐνίσχυσε μὲ τὸν βίο καὶ τὸ ἔργο του τὸ γνῶρισμα τῆς ἐξορίας στὴν εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας. Ἐξόριστος ἀπὸ τὴν πατρίδα του τὴ Φλωρεντία ἐξαιτίας τῶν διαμαχῶν ἀνάμεσα στὶς πολιτικὲς φατρίες, ὁ Δάντης διατηρεῖ μὲ τὸν φίλο του Τζιοβάνι ντὲλ Βιργίλιο μιὰ ποιητικὴ ἀλληλογραφία τοῦ μαρτυρᾷ μὲ συγκινητικὸ τρόπο πὼς καὶ στοὺς ὑστεροὺς αἰῶνες τοῦ Μεσαίωνα παρέ-

μενε ἀκόμα ζωντανή μεταξύ τῶν πιὸ ἔμπειρων στὰ γράμματα ἢ ἀνάμνηση τῆς Ἀρκαδίας. Ὁ φίλος του τὸν ἀποκαλεῖ Ἀρκάδα ποιμένα, παροτρύνοντάς τον νὰ καλλιεργήσει τὴ βουκολικὴ μούσα καὶ νὰ τιμήσει μὲ τὴν παρουσία του τὰ βοσκοτόπια τοῦ Μαίναλου. Ὁ ἐξόριστος Δάντης συνθέτει τότε δύο ὁμορφες ἐκλογές ἐνσαρκώνοντας τὸν Τίτυρο, παίρνοντας θέση κάτω ἀπὸ τὴ γέρικη βελανιδιά δίπλα στὸν Μελίβοιο, ρωτώντας γιὰ τὴν τύχη τοῦ ρωμαλέου Μόψου, τὸν ὁποῖο φαντάζεται εὐδαίμονα σὰν Ὀρφέα ποὺ ὁδηγεῖ τὸ κοπάδι του σὲ ἤρεμα βοσκοτόπια καὶ νικᾷ μὲ τὸ τραγούδι του τὰ λιοντάρια.

Ὁ Πετράρχης, ἀπὸ τὴ μεριά του, βιώνει τὴν Ἀρκαδία του ὄχι τόσο ὡς ἐξορία ἀλλὰ ὡς κατὰ φύγιον. Στὶς παραφυάδες τῶν Ἄλπεων, στὴν κοιλάδα τοῦ Βωκλύζ, ὁ ποιητὴς βρῆκε ἕναν *locus amoenus*, ὅπου ἡ ὁμορφιά τοῦ τόπου διαμόρφωνε καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς ψυχῆς, τὸν φαντάστηκε σὰν κατοικία Μουσῶν καὶ Νυμφῶν, ἀνακάλυψε στὶς γωνιές του τὴν ἀναπόληση τῶν ἀρχαίων μύθων, τὸν ἀφιέρωσε στὴν πίστη καὶ στὴ συνάντησή μὲ τὸν Θεό, καὶ γέμισε τὴν πολυπόθητη μοναξιά του μὲ πολύτιμα βιβλία καὶ πρόσχαρους φίλους. Ὅταν ἡ αἰώνια σύγκρουσή του μεταξὺ μοναχικῆς μελέτης καὶ κοινωνικῆς προσφορᾶς τὸν ὁδήγησε καὶ πάλι στὴ στράτευση, ὁ Πετράρχης ἐγκαταλείπει τὸ Βωκλύζ καὶ ἐπιστρέφει στὴ Ρώμη· καὶ ὅταν ἡ βία καὶ ἡ μοχθηρία ματαιώνουν ξανά τὰ ὄνειρά του, ὁ ποιητὴς ἀπεικονίζει τὴν ἀπογοήτευση τοῦ καιροῦ του στοὺς πράους κλασικοὺς στίχους ἐνὸς νέου *Bucolicum Carmen*.

Στηριζόμενη στὸν ποιητικὸ λόγο γιὰ περισσότερα ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνια, προσελκύοντας ἀξίες καὶ ἀξιόλογα πνεύματα, ἐμπλουτίζοντας συνεχῶς τὴ μορφὴ της, καὶ ἐμπνέοντας σχεδὸν πάντα ὁμορφιά, ταπεινοφροσύνη καὶ γενναιότητα, ἡ εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας ταξιδεύει ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα μέχρι τὴν

Ἀναγέννηση. Τότε, στήν Ἰταλία τῶν Μεδίκων, τοῦ Βοκκάκιου, τοῦ Ἄλδου Μανούτιου καί τοῦ νεαροῦ Ἑρασμίου, ἡ Ἀρκαδία θά ἐμπνεύσει τὰ πνεύματα πού θά φέρουν εἰς πέρας τήν ἐκ νέου ἀνακάλυψη τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας· καί τὸ 1504, στὸ εὐφύεστατο ἔργο τοῦ Τζάκοπο Σανατσάρο, ἡ Ἀρκαδία θά ἀποκτήσει τήν τελικὴ μορφή μὲ τὴν ὁποία θά ξεπροβάλλει μὲ ἀνανεωμένες δυνάμεις καί ἀσυγκράτητη ἰκανότητα ἔμπνευσης κατὰ τοὺς αἰῶνες πού θά ἀκολουθήσουν. Ὅσα γενιοῦνται ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα μὲ ἀφορμὴ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας εἶναι τόσα καὶ τόσο ποικίλα πού δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε σὲ αὐτὴ τὴν ὁμιλία παρὰ μόνο μιὰ σύντομη μνεία.

Μὲ ἀφετηρία ἐκείνη τὴν Ἰταλία τοῦ 16ου αἰῶνα, ἡ Ἀρκαδία κατακτᾷ τὶς λογοτεχνίες τῆς Ἰσπανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας· μὲ βάση αὐτὸν τὸν θρίαμβο, ἐμπνέει τὴ γένεση τῆς τοπιογραφίας, τὴ γένεση τῆς ὄπερας, προσφέρει εἰκόνες στὴ μυστικιστικὴ ἔκφραση, ἀνοίγει στὴ Νεοελληνικὴ γλώσσα τὸν δρόμο πρὸς τὴν ἀναγεννησιακὴ παράδοση καὶ δίνει πνοὴ στὰ πρῶτα ἔργα τῆς γερμανικῆς, ὀλλανδικῆς καὶ πολωνικῆς λογοτεχνίας.

Παράλληλα, μὲ τὴν ἀφιξὴ στὴν Ἀμερικὴ τῶν πρώτων Εὐρωπαϊῶν κατακτητῶν, ἡ εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας ἀφήνει τὸν ἰσχυρὸ της ἀντίκτυπο στὴν ἀντίληψη γιὰ τὸν Νέο Κόσμο.

Ἐνῶ δοξάζει τὸ ἀνθρώπινο σῶμα στὰ πρῶτα ζωγραφικὰ ἔργα μὲ θέμα τὸ γυμνό, ἡ Ἀρκαδία χρησιμεύει ὡς ἀλληγορία ἢ μάσκα στὸν περίπλοκο κόσμο τοῦ παλατιοῦ καὶ προσφέρει καταφύγιο ἐνάντια στὸν αὐξανόμενο θρησκευτικὸ φανατισμό. Στὶς φωνές τῶν πιὸ εὐαίσθητων ποιητῶν, τραγουδᾷ σὰν ἄλλοτε τὸν πόνο γιὰ τὸν χαμὸ ἀγαπημένων προσώπων· στὰ χέρια φιλοσόφων, ζωγράφων καὶ ἀλχημιστῶν, μετατρέπεται σὲ ἓνα σκοτεινὸ καὶ ἀπόκρυφο σύμβολο: et in Arcadia ego.

Ἄργότερα, σέ ἕναν κόσμο κουρασμένο ἀπό τήν ὑπερβολή τοῦ Μπαρόκ, ἡ Ἀρκαδία διεκδικεῖ ξανά τήν ἄρμονία τοῦ κλασικισμοῦ. Σέ μιᾶ ἐποχῇ διαφωτιστῶν πού ἀναζητᾷ τόν ἐπαναπροσδιορισμό τῆς κοινωνίας, ἡ Ἀρκαδία ὑπενθυμίζει καί πάλι τήν πηγαία καλοσύνη τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἀρκαδία προβάλλεται στά παρθένα νησιά τῆς Πολυνησίας μέ τήν ἀφιξη τῶν πρώτων Εὐρωπαϊῶν· στοχάζεται μέ τούς ρομαντικούς γύρω ἀπό τή φύση, τήν εὐτυχία, τήν ὁμορφιά καί τόν θάνατο· καί ξεκινᾷ μέ τούς πρώτους ταξιδιωτές ἐκείνης τῆς παραχώδους καί ὄνειροπόλας ἐποχῆς μιᾶ κρίσιμη διαδικασία νέου ἐξελληνισμοῦ τῆς Ἑλλάδας.

Μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, καταγγέλλει τήν ἀγριότητα τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἀναθεωρεῖ τήν ἰδέα τῆς προόδου· στούς παρθένους τόπους τῶν νέων ἠπείρων, ἐμπνέει τήν ἴδρυση ἀποικιῶν καί πόλεων καί θρηνεῖ γιά ἕναν ἀπειλούμενο ἀγροτικό κόσμο· ἐνάντια στή σεμνοτυφία καί τήν ψεύτικη ἠθική, ὑπερασπίζεται τόν ἐλεύθερο ἔρωτα· ἐνάντια στίς ἀκρότητες τῆς ἀσυνειδησίας καί τῆς φιλοδοξίας, συμφιλιώνει τόν ἄνθρωπο μέ τή φύση· ἐνάντια στόν πόλεμο καί στήν αὐθαιρεσία, ἐξεγείρεται ἀκατάπαυστα προασπίζοντας ἐνστικτωδῶς τήν εἰρήνη.

Αὐτή ἡ πολυσύνθετη εἰκόνα εἶναι ἡ οἰκουμενική εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας, καί ἐπέζησε στόν χρόνο ἐπειδὴ εἶναι ἀκριβῶς μιᾶ εἰκόνα: δέν εἶναι πιστεύω, οὔτε δόγμα, οὔτε οὐτοπία. Δέν εἶναι ἡ ἐπιβολή τοῦ καλοῦ ἀλλά ἡ σαγήνη πρὸς τὸ βέλτιστο. Δέν εἶναι ἡ ἐπανάσταση, ἀλλά ἡ πειθώ. Εἶναι μιᾶ σταθερά, μιᾶ συνιστώσα στόν πολιτισμό μας, ἡ ὁποία ἐφιστᾷ αἰωνίως τήν προσοχή στό οὐσιῶδες, στό καλὸ καί στό δίκαιο.

Ἔτσι λοιπόν, τὸ ἀρκαδικὸ κεκτημένο, πού δέν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ δημιούργημα αὐτῆς τῆς εἰκόνας, εἶναι μὲν μιᾶ ἀπτή

και υλική κληρονομιά, αλλά συνάμα μιὰ στάση ζωῆς ποὺ ἀφορᾷ τὸ παρὸν και τὸ μέλλον. Βιβλία, πίνακες, μουσική και θέατρο, ἀλλὰ ἐπίσης φιλοσοφικός στοχασμός, πολιτικό ὄραμα, κοινωνική δράση και εἰλικρινῆς ἔγνοια για τὸν ἄνθρωπο, ἀποτελοῦν τὸ ἀρκαδικὸ κεκτημένο, μιὰ παρακαταθήκη τόσο ἠθική ὅσο και αἰσθητική, μιὰ τρανή δημιουργία ἐν τῷ γίνεσθαι, τῆς ὁποίας δὲν εἴμαστε μόνο κληρονόμοι ἀλλὰ και συνεχιστές, κοινωνοὶ και συνεργοὶ στὴν ἐξέλιξή της.

Για ὅλα αὐτά, ἡ Ἄρκαδία προβάλλει ἐνώπιόν μας ὡς πρόκληση. Ἡ προώθηση σῆμερα τῆς ιδέας τῆς Ἄρκαδίας δὲν σημαίνει καλλιέργεια τῆς παράδοσης ἢ τῆς νοσταλγίας, δὲν εἶναι ἀπάρνηση τοῦ κόσμου οὔτε ἐπιθυμία νὰ γίνουμε ξαφνικά ποιμένες ποιητές, και οὔτε σημαίνει βέβαια νὰ πουλάμε τουρισμὸ με μιὰ πρόχειρη ἐτικέτα θρυλικῶν κύρους. Εἶναι ἡ υἱοθέτηση αὐτῆς τῆς καθαρὰ ἀνοιχτῆς και δημιουργικῆς στάσης ζωῆς, τῆς ὁποίας ἀνέκαθεν ὑπῆρξε ἔμβλημα ἢ ὀνομασία αὐτοῦ τοῦ τόπου. Εἶναι ἡ προσχώρηση σὲ μιὰ προσπάθεια ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ πολὺ μακριὰ και ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πάντα ἐπίκαιρη. Τώρα, προκλήσεις ὅπως ἡ οἰκολογική συμπεριφορά, ἡ ἀειφόρος ἀνάπτυξη, τὸ δίκαιο ἐμπόριο, ἡ δίκαια κατανομή τοῦ πλούτου, ἡ οὐμανιστική συνείδηση και ἡ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου με τὸν ἑαυτό του και τὸ περιβάλλον του, συνεχίζουν και διευρύνουν με χειρονομίες τῆς ἐποχῆς μας τὶς προσπάθειες ποὺ ἔγιναν ἀνὰ τοὺς αἰῶνες πίσω ἀπὸ τὴν ποιητικὴ εἰκόνα τῆς Ἄρκαδίας.

Σῆμερα, πολλοὶ εἶναι οἱ φορεῖς και οἱ ἄνθρωποι στὸν κόσμον ποὺ κρατοῦν αὐτὲς τὶς ἀξιόλογες στάσεις, και πολλοὶ μάλιστα αὐτοὶ ποὺ τὸ κάνουν με πλήρη συνείδηση τοῦ ὅτι ἡ προσπάθειά

τους συνδέεται ἄρρηκτα μὲ τὴν ἰδέα τῆς Ἀρκαδίας. Γιὰ παράδειγμα, ὁ συνεταιρισμὸς *Arcadie*, ποὺ βρίσκεται στὴ νότια Γαλλία καὶ ἔχει συνεργάτες σὲ ὅλες τὶς γωνιές τοῦ πλανήτη, πραγματοποιεῖ ἔρευνες μὲ θεραπευτικὰ καὶ ἀρωματικὰ φυτὰ, μπαχαρικὰ καὶ φυσικὰ ἐκχυλίσματα, γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀναβάθμιση τῆς βιομηχανίας τροφίμων. Στὴν γαλλικὴ περιοχὴ τοῦ Φορέ (Forez), γνωστὴ ὡς «Γαλλικὴ Ἀρκαδία», φορεῖς ὅπως ὁ συνεταιρισμὸς *Jardin de Astrée* καὶ τὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο *Chateau de Goutelas* ἀξιοποιοῦν τὴν ἀρκαδικὴ ταυτότητά τους γιὰ νὰ φέρουν εἰς πέρας ἀξιόλογες πρωτοβουλίες ποὺ συνδυάζουν τὴν οἰκολογικὴ ἀνάπτυξη μὲ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη. Ὁ μεγαλύτερος καὶ ὠραιότερος ἐθνικὸς δρυμὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Μισσισίππι ὀνομάζεται *Acadia National Park* καὶ εἶναι πρωτοπόρος στὴν ἐφαρμογὴ μέτρων γιὰ τὴ μείωση τοῦ φαινομένου τοῦ θερμοκηπίου. Στὴ Φιλαδέλφεια ἐδρεῖται τὸ *Arcadia University*, ἓνα ἀπὸ τὰ πανεπιστήμια μὲ μεγαλύτερο κύρος τῶν ΗΠΑ, τὸ ὁποῖο καλλιεργεῖ στοὺς Ἀμερικανοὺς φοιτητὲς τὸν πλουραλισμὸ καὶ τὴν ἐμβάθυνση στὴ γνώση τῆς πολύτιμης ἐλληνικῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς. Ἀπὸ τὴ Νέα Ζηλανδία ἕως τὴ Ζιμπάμπουε, ἀπὸ τὴ Τζαμάικα ἕως τὴν πάμπα τῆς Ἀργεντινῆς, περισσότερες ἀπὸ σαράντα πόλεις στὸν κόσμον φέρουν τὸ ὄνομα Ἀρκαδία, ἀφοῦ ἡ ἰδρυσή τους ἐμπνεύστηκε ἀπὸ τὸ φυσικὸ κάλλος τοῦ περιβάλλοντός τους καὶ ἀπὸ τὸν κλασικὸ συμβολισμὸ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς τῆς ἐλληνικῆς περιοχῆς. Μεταξὺ τους, ἡ Ἀρκαδία Καλιφορνίας προβάλλει μὲ ὑπερηφάνεια τὸν ὑπέροχο βοτανικὸ καὶ ὀπωροκηπευτικὸ της κῆπο *Arboretum*, ἐνῶ ἡ Ἀρκαδία Φλόριντας –χάρη στὴ καλοδιατηρημένη ἀποικιακὴ ἀρχιτεκτονικὴ της καὶ τὴ προνομιακὴ της θέση στὴν παραδεισένια κοιλάδα τοῦ Peace River – ἔχει κατακτήσει τὸν τίτλο «Best Small Town in America».

Αὐτὲς οἱ πόλεις, αὐτὲς οἱ ἑταιρεῖες, αὐτοὶ οἱ φορεῖς καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἤδη ἢ θὰ γίνουν προσεχῶς συνομιλητὲς καὶ συνεργάτες στὴν πρωτοβουλία πού, τὴν ἀνοιξή τοῦ 2007, μιὰ μικρὴ ομάδα ἀνθρώπων ἀπὸ διάφορες χῶρες ἀποφασίσαμε νὰ φέρουμε εἰς πέρας τὴ δημιουργία μιᾶς διεθνοῦς ἑταιρείας γιὰ τὴ μελέτη καὶ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ παγκόσμιου ἀρκαδικοῦ κεκτημένου πρὸς ὄφελος ὄλων: *International Society for Arcadia*.

Ἡ πραγματικὴ ἀξία τοῦ ἀρκαδισμοῦ δὲν εἶναι ὁ τοπικισμὸς τοῦ ἀλλὰ ἡ οἰκουμενικότητά του. Γι' αὐτό, ἡ Διεθνὴς Ἀρκαδικὴ Ἑταιρεία γεννήθηκε μὲ τὸν φιλόδοξο στόχο τῆς δημιουργίας μιᾶς ροῆς ἀνάμεσα σ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ τὴν ἀπήχησησὴ του στὸν κόσμο, μὲ τὸν στόχο νὰ φέρουμε τὴ νοερὴ Ἀρκαδία πιὸ κοντὰ στὴν πραγματικὴ. Μὲ αὐτὸν τὸν πρωταρχικὸ στόχο, δημιουργοῦμε ἐπίσης τὸ φιλόδοξο Διεθνὲς Δίκτυο Ἀρκαδία, ἓνα δυναμικὸ δίκτυο –πού ἀπαρτίζεται τώρα ἀπὸ 88 μέλη ἀπὸ ὀκτώ χῶρες–, τὸ ὁποῖο εὐελπιστοῦμε νὰ φέρει σὲ ἐπαφὴ ἀνθρώπους καὶ φορεῖς ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἤδη εὐαίσθητοποιημένοι μὲ τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἰδέα τῆς Ἀρκαδίας. Θὰ τοὺς φέρει σὲ ἐπαφὴ μὲ αὐτὸν τὸν τόπο – μὲ τὴ μητροπολιτικὴ Ἀρκαδία– ἀλλὰ καὶ μεταξύ τους, ὥστε συνεργαζόμενοι νὰ μοιραστοῦμε ἰδέες, ἐμπειρίες, τεχνογνωσία καὶ πόρους γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε σιγὰ-σιγὰ τὴν ὑλοποίηση τοῦ δράματός μας.

Σήμερα, ὡς γνωστόν, πάρα πολλοὶ τόποι ἐντροφοῦν στὸ παρελθόν τους σὲ ἀναζήτηση ἱστορικῶν ἐπιχειρημάτων ὡς ἐχέγγυο γιὰ τὴν ταυτότητά τους, καθὼς καὶ γιὰ νὰ προσδώσουν κύρος στὶς πρωτοβουλίες τους. Καὶ τί δὲν θὰ ἔδιναν ἄλλες περιοχὲς τοῦ κόσμου γιὰ νὰ ἀπηχεῖ τὸ ὄνομά τους στὸν πολιτισμὸ ὅπως ἀπηχεῖ τῆς Ἀρκαδίας, καὶ νὰ ὑποβάλλει στὸν

πολιτισμό τις ιδέες και τις αξίες που υποβάλλει τὸ ὄνομα τῆς Ἀρκαδίας!

Ὅπως ἀνέφερα στὴν ἀρχή, ἐὰν ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἔχει δεχθεῖ τις συμβολές τῆς δημοκρατίας, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τραγωδίας ταυτίζοντάς τες μὲ τὸ ὄνομα Ἀθήνα, ἐξ ἴσου οὐσιαστικά στοιχεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ κληροδοτήματος, ὅπως ἡ ιδέα τῆς εὐδαιμονίας καὶ οἱ ἔννοιες τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἁρμονίας μεταξύ ἀνθρώπου καὶ φύσης, ἔχουν περάσει στὸν παγκόσμιον πολιτισμὸ ἄρρηκτα συνδεδεμένα μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ποιητικὴ εἰκόνα τῆς Ἀρκαδίας.

Στις μέρες μας, αὐτὸ πού σκοπῖμως μᾶς πλασάρουν ὡς μιὰ δημοσιονομικὴ ἢ οἰκονομικὴ κρίση, τὴν ὁποία ἐπιβάλλεται νὰ ἀντιμετωπίσουμε μὲ ἀτέρμονες θυσίες, δὲν εἶναι παρὰ ἡ ὄρατὴ ὄψη μιᾶς πολὺ πιὸ βαθιᾶς κρίσης: μιᾶς δημοκρατικῆς καὶ ἠθικῆς κρίσης, πού ἐπέτρεψε σὲ μιὰ οἰκονομικὴ ἔλιτ νὰ σφετεριστεῖ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία γιὰ νὰ τὴν ἀσκεῖ ἀτιμωρητὶ πρὸς ὄφελός της καὶ ἐνάντια στὸ κοινὸ συμφέρον. Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, καὶ κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη, ἡ πιὸ ἐπείγουσα πρόκληση τῶν ἡμερῶν μας εἶναι νὰ χαράξουμε νέες στρατηγικές, οἱ ὁποῖες συμβαδίζουν τόσο μὲ τὴν «ἀθηναϊκὴ ὁδὸ» ὅσο καὶ μὲ τὴν «ἀρκαδικὴ ὁδὸ»: «ἀθηναϊκές» στρατηγικές γιὰ νὰ αὐξηθεῖ ἐπαρκῶς ἡ συμμετοχὴ τῶν πολιτῶν στὴν πολιτικὴ διαχείριση καὶ στὸν ὀρισμὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καθὼς καὶ «ἀρκαδικές» στρατηγικές γιὰ νὰ κατανεμηθεῖ πιὸ δίκαια ὁ πλοῦτος, πού ὅλοι μαζί παράγουμε, καὶ γιὰ νὰ ἀναπροσανατολιστεῖ ἡ πρόοδος πρὸς τὴν ἁρμονία μὲ τὴ φύση καὶ πρὸς τὴ βιωσιμότητα. Τίποτα ἀπὸ ὅσα γίνονται τώρα γιὰ νὰ δοθεῖ τέλος στὴν ἐπονομαζόμενη «κρίση» δὲν ἀποσκοπεῖ σ' αὐτοὺς τοὺς στόχους· γι' αὐτό, δυστυχῶς, οἱ προσπάθειες καὶ οἱ θυσίες πού μᾶς ἀπαιτοῦν κάθε μέρα δὲν

είναι προσπάθειες και θυσίες για να ανατρέψουμε ένα φαύλο σύστημα, αλλά για να το διαιωνίσουμε και να το τροφοδοτήσουμε.

Τέλος, τὸ νὰ συνδέσουμε μὲ τὰ ὀνόματα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Ἀθήνας τὶς πολύτιμες ἀξίες καὶ στάσεις ζωῆς πού περιγράψαμε, μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ πατριωτικὴ προσφορά· ὅμως τὸ ἀντίστροφο, τὸ νὰ προχωρήσουμε πρὸς τέτοιες ἀξίες καὶ στάσεις γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι ἐνὸς πιὸ δίκαιου κόσμου ἀξιοποιώντας τὸν πλοῦτο πού δημιούργησε ὁ ἄνθρωπος μὲ ἔναυσμα τὸ ὄνομα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Ἀθήνας, εἶναι, τὸ δίχως ἄλλο, μιὰ γενναϊόψυχη οὐμανιστικὴ πρόκληση.

Olalla P., *Εὐδαίμων Ἀρκαδία. Ἡ σαγήνη ἐνὸς μύθου στὸν πολιτισμὸ τῆς Δύσης*, Road Editions, Ἀθήνα 2005.

ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ